

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği

Hüseyin Vehbi İmamoğlu^{a*}, Erem Çalışkan^b

^aSinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sinop

^bSinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sinop

Öz

Geçtiğimiz on yılda Ortadoğu'daki politik ortam giderek daha gergin ve karmaşık bir hale gelmiş ve bölge halkı kitleler halinde Türkiye'ye sığınmıştır. Yoğunluğu artarak devam eden sığınmacı ve sığınma talebindeki ailelerin çocukları da yine politik baskı, çatışma ve ekonomik sıkıntılara maruz kalmaktadır. Türkiye, uyguladığı açık kapı politikasıyla mağdur insanlara yardım eli uzatılmıştır. Bu durumun çocuklar açısından ortaya çıkardığı sorunların en önemlisi eğitimidir. Bu çalışmanın amacı bu durumdaki öğrencilerin devlet okullarındaki eğitimleriyle ilgili olarak mevcut ya da çıkabilecek sorunlara dair öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın modelini nitel araştırma yöntemlerinden tümevarım analizi modeli oluşturmaktadır. Nitel araştırma, bir konuda derinlemesine bilgi toplamayı içeren bir araştırma biçimidir. Olaylarla ilgili veriler doğal ve gerçekçi bir biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna rağmen gerekirse görüşmenin akışına bağlı olarak bazı yan veya alt sorular da yöneltilebilir ve kişinin yanıtlarını açması sağlanabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında eğitimlerine dair öğretmen görüşlerine ulaşılmaya çalışılırken şu sorulara cevap aranmıştır: Yabancı Uyruklu Öğrenci kimdir? İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul yönetiminden yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitim hakkında ne gibi bilgi ve destek veriliyor? Okullara verilen bir program var mıdır? Okullarda nasıl bir eğitim veriliyor? Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarına yerleştirilmesine ilişkin öğretmen bakışları nasıldır? Araştırmanın kapsamı Sinop ili Fatih İlkokulu ve Cumhuriyet İlkokulu öğretmenlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 20 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler analiz edilmeden önce, araştırmacılar veri dökümü dosyası hazırlanmış ve daha sonra tümevarım yoluyla analiz edilmiştir. Hazırlanan anahtar kavram listeleri karşılaştırılmış ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Analiz aşamasında kategoriler belirlenmiştir. Belirlenen kategoriler, kodların ve temaların tümüne ilişkin veri oluşturmak anlamına gelmektedir. Yabancı Uyruklu Öğrenci tanımı, düzenli düzensiz göçmenleri, Türkiye'de bulunan diplomat ailelerinin çocuklarını ve hiçbir devlet uyruğunda bulunmayan tüm çocukları içermektedir. Bu çalışmada, etnik çatışma nedeniyle zorunlu olarak aniden ülkelerini terk etmek zorunda kalan savaş mağduru sığınmacı ailelerinin çocuklarının eğitimiyle ilgili öğretmen görüşleri değerlendirilmiştir. Türkiye'de özellikle kamp dışı eğitime dair bir boşluk ve düzensizlik olduğu ve dil sorunu yaşamaları nedeniyle, nitelikli bir eğitim sağlanamadığı gözlemlenmektedir. Araştırma sırasında Yabancı Uyruklu Öğrenci nitelemesiyle çoğunluk Suriyeli öğrenciler olmakla beraber, Afgan, İran ve Irak uyruklu öğrencilerin de içinde bulunduğu bir ortamda öğretmenlerin bu öğrencilerin eğitiminde zorlandıkları ve acil çözüm yöntemlerinin oluşumuna dair beklentileri saptanmıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler konusu, artık Türkiye eğitim sisteminin bir gerçeği haline dönüşmüştür. Göçlerin başlangıçta geçici olduğu düşünülmüştür. Ancak uluslararası gelişmeler sonucunda henüz tam anlamıyla olmasa da kalıcı veya uzun süreli olacakları aşikâr hale gelmiştir. Böylece bu insanların çocukları, devlet okullarına kabul edilmeye başlamıştır. Ancak devletin ve Bakanlığın bu duruma hazırlıklı olmamasından dolayı bazı problemlerin yaşanması kaçınılmaz

olmuştur. Uygulanmakta olan mevcut politikaların yetersiz olduğu öğretmenler nazarında da dile getirilmiştir. Bu durum çözümlenmesi gereken acil bir durum haline gelmiştir. Bu nedenle yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili eğitim sisteminde uzun vadeli planlar yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı, sığınmacı, göç, öğrenci, okul, eğitim

Opinions of Teachers on the Primary Education of Foreign Students in Public Schools: The Case of Sinop Province

Abstract

Over the past decade, the political environment in the Middle East has become more tense and complicated, and local communities have sought refuge in Turkey in masses. Children of families who sought refuge or requested asylum are exposed to political pressure, conflict and financial difficulties. Turkey gave victims a helping hand with its open door policy. The most serious problem of the situation in terms of children is education. The purpose of this study is to evaluate the teacher opinions on current or potential problems with respect to these children's education in public schools. To achieve this purpose, semi-structured interview method was conducted by using qualitative research method. The model of the research constructs an inductive analysis model from qualitative research methods. Qualitative research is a form of research that involves in-depth information gathering on a subject. The data about the events have been tried to be presented in a natural and realistic way. In a semi-structured interview, the investigator prepares an interview protocol that includes questions that he plans to ask in advance. However, depending on the flow of the interview, some side or sub questions may also be addressed and the person may be able to open the answers. While attempting to reach teachers' views on the education of foreign students in public schools, the following questions were sought: Who is a Foreign Student? What kind of information and support is given to the education provided by the Provincial Directorate of National Education and school administration to foreign students? Are there any programs offered to schools? What kind of education is given to schools? How are teachers' perspectives on the placement of foreign students in public schools? The scope of the study consists of 20 teachers selected from Fatih Primary School and Cumhuriyet Primary School in Sinop province with convenience sampling method. Before the data were analyzed, the researchers was prepared data-log file and then analyzed by inductive analysis. The prepared key concept lists were compared and reliability studies were carried out. The categorization was determined at the analysis stage. Designated categories mean to generate data for all of the codes and themes. The term foreign student includes regular and irregular migrants, children of diplomats in Turkey and all children who do not have a nationality. In this study, the opinions of teachers on the education of refugee families' children who had to flee their country enforcedly and suddenly due to ethnic conflict were evaluated. It is observed that a quality education cannot be given to these children in Turkey as they are having difficulty with the language and there is a gap and irregularity with respect to education outside the camp. Although the term Foreign Students in this study refers to Syrian students mostly, it was determined that teachers are also having difficulty teaching in an environment consisting of Afghan, Iranian and Iraqi students. The expectations of teachers with regard to urgent solution methods were also determined. The topic of foreign students has now become a reality of the Turkish education system. Migrations were thought to be temporary at the beginning. However, as a result of international developments, it has become evident that they will be permanent or long-term, if not yet fully. Thus the children of these people have begun to be accepted into public schools. However, due to the fact that the State and the Ministry were not prepared for this situation, it was inevitable that some problems were

experienced. It is also mentioned in the eyes of the teachers that the current policies being implemented are inadequate. This has become an urgent situation that needs to be resolved. For this reason, it is necessary to make long term plans in the education system for foreign students.

Keywords: *Foreigners, Asylum, Immigration, Student, School, Education*

1. GİRİŞ

Türkiye zorunlu kitlesel göç dalgalarıyla karşı karşıya kalan ve düzensiz göçün hedefi haline gelen ülkelerden birine dönüşmüştür. Ülkemize gelen toplu göç dalgaları incelendiğinde, komşu ülkelerden gelen, kimi zaman uluslararası anlaşmalarla düzenli, kimi zamansa toplu sığınma talepleri şeklinde olduğu görülmüştür. Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre son yıllarda Türkiye'ye sığınma talebiyle gelenlerin sayısında yüksek oranda artış olmuştur. Bu göçlerle beraber hiç kuşkusuz çocuklar da aileleriyle birlikte göç etmektedir.

Ülkelerini terk edip, başka bir ülkeye yerleşmek zorunda kalanların arasında en çok mağdur olan çocuklardır. Çocukların eğitimini sağlamak hayati bir önem taşımaktadır. Eğitim bir milletin kimliğini oluşturmada, insan yetiştirmede en önemli araçtır. Ülkemizde Anayasa'nın 42. maddesine göre eğitim herkesin hakkıdır. Zorunlu nedenlerle ülkemizde bulunan çocuklar da hukukî statülerine bakılmaksızın bu kapsam içerisinde değerlendirilmelidir.

Çocukların eğitim hakkı ve ayrımcılık yasağı, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Çocuk Hakları Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslar Arası Sözleşmesi hükümleriyle belirlenmiştir. Buna göre; eğitim hakkı, ayrımcılık yasağı, özel ihtiyaç sahibi çocukların eğitim imkânlarına erişimi, çatışma etkilerinin azaltılması ve çocuklara fiziksel, hukuki ve psikolojik olarak korunma sağlanmasında tamamlayıcı çabaların desteklenmesi bakımından eğitim politikalarının belirlenmesinde çocuğun yüksek yararı gözetilmelidir (2014/21 Nolu Genelge). Bu genelge uyarınca Sinop ilinde Suriye, Afgan, Irak, İran uyruklu öğrencilerin, devlet okullarına "yabancı uyruklu öğrenci" olarak yerleştirildiği bilgisine ulaşılmıştır. Çocuklarla ilgili yapılan araştırmalarda 2013 verilerine göre 2-12 yaş arası çocukların %33,3'ü kamplarda yaşarken; %30,6'sı kamplar dışında yaşamlarını sürdürmekteydi. 2014 yılında ise bu veriler sayısal ve yüzdelik olarak artmıştır. İlkokul ve altı eğitimliler, kamplarda %54 iken, kamp dışında % 61 civarındadır. Yine 2013 verilerine göre kamp içinde 6-11 yaş arası çocukların % 83'ü, kamp dışında ise 6-11 yaş arası çocukların ancak %14'ü eğitimlerine devam edebilmektedir (Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri). Ülkemizde bulunan Suriyelilerle ilgili Ocak 2017 itibarıyla yaklaşık 2.8 milyon Suriyeli mülteci den yaklaşık 260 bini Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yönetilen 26 kampta yaşamaktadır. UNICEF verilerine göre ise Suriyeli mültecilerin 1.2 milyonu çocuk ve bu çocukların 860 bini okul çağında ve tahmini olarak 370 bin çocuk okula gitmiyor. Yaş grupları dikkate alındığında, 6-10 yaş arasının çocuklar için eğitime katılma ve rol model geliştirme dönemi olması nedeniyle okul ve öğretmenlerin varlığının çocuğun gelişimi açısından son derece önemli olduğu takdir edilebilir. Bununla birlikte zorunlu göçün getirdiği ağır ekonomik şartlar

çocuklar üzerinde travmatik bir etki yaratarak gelişimlerinde duygusal, ruhsal, fiziksel, sosyal ve bilişsel yaralanmalar oluşturabilir (Topçuoğlu, 2012: 51). Kamp içinde yaşayan çocuklar, zorunlu Türkçe dersiyle birlikte, Suriyeli öğretmenler tarafından Suriye müfredatına göre eğitimlerini sürdürebilmektedir. Ancak kamp dışındaki öğrenciler için aynı durum söz konusu olmayıp eğitim sorunları yaşayacakları düşünülebilir.

Türkiye, kendisine sığınan insanları topluma kazandırma ve eğitim alma gibi çok önemli bir ihtiyacı gidermek için İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Belediyeler ve Sivil Toplum Örgütleriyle işbirliği içinde hareket etmektedir. Bu nedenle devlet bu insanları çeşitli şehirlere dağıtarak çocukların devlet okullarında eğitim almalarını sağlamaya çalışmaktadır. Ancak çocukların eğitim hakkını sürdürebilmesi ve aynı zamanda sosyalleşebilmeleri amacıyla devlet okullarına yerleştirilmeleri kabul edilebilir olsa da, uygulamada başta dilden kaynaklı sorunlar nedeniyle sorunlar yaşanabilmekte ve eğitimin kalitesi düşebilmektedir. Çocuklara eğitim vermek bir nesli kurtarmak adına çok büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde bu çocuklar, topluma olumlu ve üretken bir katkıda bulunmadığı gibi, suça karışma ve toplumsal barışa tehdit oluşturma ihtimalini de artırmaktadır. Dolayısıyla özellikle kamp dışında yaşayan öğrencilerin eğitimlerinin daha nitelikli bir şekilde karşılanmasıyla ilgili karmaşıklığı iyi analiz etmek ve sorunlara uygun çözüm ve politikalar üretmek acil bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Yabancı Uyruklu Öğrenci

Yabancı Uyruklu Öğrenci tabiri içerisine öğrenim görmek için bir başka ülkeye giden, mülteci, sığınmacı ve uluslararası koruma ihtiyacı olan kişiler girmektedir (Çağlar, 1997). Günümüz Türkiye'sinde yabancı uyruklu öğrenci denilince daha çok mülteci ve sığınmacı gibi Türkiye'ye gelen kişiler gelmektedir. Sayıları yüzbinlerle ölçülen yabancı uyruklu öğrenciler, doğal olarak en fazla dil problemi yaşamaktadırlar. Bunun yanı sıra bu öğrencilerin eğitim dışında en çok sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları vardır.

2.2. Mülteci

Uluslararası sözleşmelere taraf olan Türkiye'nin de kabul ettiği 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi, kavramsal açıdan önemli bir belirleyicidir. Türkiye coğrafi konumu nedeniyle bu sözleşmeye birtakım kısıtlamalar koymuştur. Buna göre sadece Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle Türkiye'ye gelen yabancılar mülteci olarak tanınırken; diğer ülkelerden gelen yabancılar, kriterler aynı olsa dahi mülteci olarak tanınmamaktadır. Bunun yerine Avrupa kıtası dışından gelenleri geçici olarak ülkeye kabul etmekte ve kendilerine geçici koruma sağlamaktadır. Ayrıca Türkiye'ye gelen mülteciler ve sığınmacılarla ilgili hükümleri içeren 1994 tarihli "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine

Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", ek bir düzenleme getirmektedir. Yönetmeliğin 9. Maddesinde gelen kişilerin sınır bölgesinde kurulacak kamplara sevk edilecekleri; 26. Maddesinde ise, toplu olarak gelen yabancıların ülkelerinde durum normalleştikten sonra ülkelerine geri gönderilmelerini öngörmektedir. Buna göre Türkiye'ye gelen ve uluslararası korumaya muhtaç olan kişilerin, ülkede sadece geçici olarak misafir edilmeleri söz konusudur. Bu yönetmelik halen geçerliliğini korumaktadır.

2.3. Misafir Yabancı Kişiler

4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, ilticayla ilgilidir. Ancak hükümler henüz uygulamaya konulmamıştır. Bununla birlikte, Kanununun 91. Maddesi, "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir" hükmünü içermektedir. Bu kanun ve yönetmelikler kapsamında örneğin Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunan Suriyelilerin yasal statüleri, geçici koruma sağlanan "misafir yabancı kişiler" olarak belirlenmiştir. (Suriyeli Yabancıların Yasal Statüsü).

2.4. İltica/Sığınma Başvuru Sahibi Kişiler

Avrupa dışından gelen yabancılar, ülkemizden ancak sığınma talep edebilmekte, talepleri sonuçlandırılıncaya kadar bir ilde serbest olarak ikamet etmelerine izin verilmektedir. Bu kişiler ayrıca Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine başvurarak üçüncü ülkelere iltica talebinde bulunabilmektedir. Türkiye'de ikamet eden kişiler "iltica/sığınma başvuru sahibi" kişiler olarak ifade edilmekte ve iltica/sığınma başvuru sahipleri 52 ilde (uydu iller) serbest ikamete tabi tutulmaktadır (Sığınmacılar Hakkında İnceleme Raporu: 3).

2.5. Uluslararası Korumaya İhtiyaç Duyan Kişiler

Uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişiler kapsamına ise, mülteciler ve sığınmacıların dışında geri gönderme riski karşısında uluslararası korumaya ihtiyaç duyan kişiler girmektedir. Uluslararası mülteci hukukuna ek olarak, diğer insan hakları mekanizmaları da bu kişilere uluslararası koruma sağlamaktadır. Bu maddeler şunlardır: BM İşkence Karşıtı Sözleşme, Madde 3, vatandaşı olduğu ya da ikamet ettiği ülkeye geri gönderildikleri takdirde işkenceye uğrama riskine karşı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 2, yaşamlarının tehlikeye girmesi riskine karşı ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Madde 7 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 3, zalimane ve olağandışı muamele ya da cezaya veya diğer ağır insan hakları ihlallerine uğrama riskine karşı bu kişilerin geri gönderilmelerine karşı uluslararası koruma sağlamaktadır (İki Arada Bir Derede: 6).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modelini nitel araştırma yöntemlerinden tümevarım analizi modeli oluşturmaktadır. Nitel araştırma, bir konuda derinlemesine bilgi toplamayı

içeren bir araştırma biçimidir. Olaylarla ilgili veriler doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmalarda veriler; değişik tekniklerle toplanabilir. Bunlar arasında derinlemesine görüşme, gözlem, katılımcı gözlem ve günlük incelemesi gibi teknikler önde gelenleridir (Wiersma, 1995). Bu araştırmanın verileri ise, yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında eğitimlerine dair öğretmen görüşlerine ulaşılmaya çalışılırken şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Yabancı Uyruklu Öğrenci kimdir?
2. İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul yönetiminden yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitim hakkında ne gibi bilgi ve destek veriliyor?
3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden okullara verilen bir program var mıdır, okullarda eğitimleri nasıl veriliyor?
4. Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarına yerleştirilmesine öğretmenlerin bakışları nasıldır ve bu öğrencilere yönelik eğitim politikası yeterli bulunuyor mu?
5. Okullarda yabancı uyruklu öğrencilerden kaynaklı sorun yaşanıyor mu, yaşıyorsa bu sorunlar nelerdir?

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sinop ili Fatih İlkokulu ve Cumhuriyet İlkokulu'ndan çeşitli kıdemlerde 10 erkek ve 10 bayan öğretmen olmak üzere toplam 20 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenler rastgele seçilmiş olmakla birlikte çoğunluğu hizmet yılı olarak 10 yılı doldurmuş kişilerden seçilmiştir.

3.3. Veri Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki görüşme formuyla veri toplanmıştır:

1. Size göre Yabancı Uyruklu Öğrenci kimdir? Tanımlayabilir misiniz?
2. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden veya okul yönetiminden Yabancı Uyruklu Öğrencilere verilen eğitim hakkında ne gibi bilgi ve destek alıyorsunuz? Alamıyorsanız neden?
3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden size verilen bir program var mı? Eğer yoksa eğitimlerini nasıl veriyorsunuz?
4. Yabancı Uyruklu öğrencilerin devlet okullarına yerleştirilmesine karşı bakışınız nedir? Bu öğrencilere yönelik eğitim politikasını yeterli buluyor musunuz, bulmuyorsanız neden?
5. Yabancı Uyruklu Öğrencilerden kaynaklı sorun yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız hangi konularda sorun yaşıyorsunuz?

6. Sizce Yabancı Uyruklu Öğrencilere nasıl bir yöntem uygulanmalı?
7. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin diğer öğrencilerle ilişkileri konusunda gözlemleriniz nedir?
8. Genel anlamda eğitim öğretimde, Yabancı Uyruklu Öğrencilerin eğitimi hakkında önerileriniz nelerdir?

Verilerin analiz edilmeden önce, iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı veri döküm dosyası hazırlanmış ve daha sonra tümevarım yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sorularına verilen cevaplardan hareketle hazırlanan anahtar kavram listeleri karşılaştırılmak suretiyle güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Kvale, 1996). Analiz aşamasında kategoriler belirlenmiş olup söz konusu kategoriler, kodların ve temaların tümüne ilişkin veri oluşturulmak anlamına gelmektedir (Patton, 1990). Bu aşamalardan sonra araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma, yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretimlerine dair öğretmen görüşlerini tespit ederek, yaşanan sorunları görmek, eksiklikleri gidermek ve daha iyi bir eğitim verilebilmesi için önerilerde bulunmak amacını taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin kimleri kapsadığıyla ilgili ne düşündüklerini görmek gerekmektedir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar, kategorileştirilerek incelenmeye alınmıştır. Kategoriler oluşturulurken, verilen cevapların ortak yönleri dikkate alınmıştır. Tablo 1’de yabancı uyruklu öğrenciyi tanımlayan öğretmenlerin sayısı ve yüzdesi sunulmuştur:

Tablo 1. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrenci Tanımlamaları

Yabancı Uyruklu Öğrenci	f	(%)
T.C. vatandaşı olmayan	10	50
Dilimizi kullanamayan	5	25
Kültürümüzden olmayan	2	10
Göçe zorlanan	1	5
Tanımlanamayan	1	5
Cevapsız	1	5

Tablo 1 incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin ağırlıklı olarak T.C. vatandaşı olmayan ve dilimizi kullanamayan öğrenci olarak tanımlandığı görülmektedir. Dikkat çeken nokta, T.C. vatandaşı olmayan öğrenci olarak tanımlayanların çoğu erkek öğretmenlerdir. Bu bağlamda erkek öğretmenlerin literatürde yer alan tanıma daha çok yaklaştıkları görülmektedir. Tanıma ilişkin bir öğretmenin görüşü şöyledir:

“Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan, herhangi bir devletten gelip Türkiye’de yaşayan ve Türkçe konuşmayı bilmeyen öğrencilerdir.” (Ö: 5)

“Türkiye’ye dışardan gelmiş ve burada yaşamak zorunda olan öğrenciler” (Ö: 11)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul idaresinden eğitim hakkında ne tür bilgi ve destek aldıklarına ilişkin yöneltilen soruya katılımcıların %95'i (19 kişi), herhangi bir bilgi veya destek almadığını ifade etmiştir. Yalnızca bir katılımcı araç desteği aldığını ifade etmiştir. Bunun nedenine ilişkin yöneltilen soruda, öne çıkan başlıklar ise Tablo 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2. Bilgi ve Destek Alamama Nedenleri

Nedenler	f	(%)
Nasıl destek alındığını bilmiyorum	13	65
MEB'nin bu öğrencilere dair	4	20
Ek çalışması yok		
Desteğe gerek yok	2	10
Cevapsız	1	5

Bilgi ve destek alma konusunda verilen cevaplara bakıldığında, bilgi ve destek almadıklarını söyleyenlerin %95 oranında büyük çoğunluk oluşturdukları görülmektedir. Buna rağmen bunun nedeni sorulduğunda ise, tatmin edici bir yanıt alınamamıştır. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimiyle ilgili ciddi bir boşluk ya da bilgisizlik olduğu izlenimini vermektedir. Dolayısıyla bu öğrenciler öğretmenlerin kişisel bilgi, beceri, deneyim ve inisiyatifine bırakılmış gibi görünmektedir.

Ani kitlesel göç karşısında, eğitimi doğrudan doğruya düzenleyen bir kanun bulunmayışı, eksikliklerin genelgelerle giderilmeye çalışılması, uygulamada aksaklıklara neden olmaktadır (Başak, 2011). Türkiye' de farklı illere dağılmış halde bulunan sığınmacı veya mülteci konumundaki yabancı uyruklu öğrenciler azımsanmayacak kadar çoktur. Özellikle Orta Doğu'da yaşanan ve devam eden olaylar neticesinde her geçen gün sayısı artan Suriyeli öğrenciler için sistemli bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Kamp içinde yaşayan öğrenciler kendi müfredatları ve kendi dilini bilen öğretmenlerle eğitim alırken, çoğunluk sağlanan illerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Sivil Toplum Kuruluşları, Belediyeler işbirliğiyle geçici eğitim merkezlerinde yine kendi müfredatları, dilini bilen öğretmenlerle eğitimlerini sürdürmektedir. Sinop gibi içerisinde az sayıda öğrenci barındıran illerde ise öğrenciler, adeta kendi kaderine bırakılmış vaziyettedir. Nitekim yapılan araştırmada ortaya çıkan bir görüş şöyledir ve durumun aciliyetini gözler önüne sunmaktadır:

"Hiçbir destek ve bilgi almıyoruz. Okul rehber öğretmeni ve kendi deneyimlerimle çalışmalarını yürütüyoruz. MEB'in bir hazırlığı olmadığını düşünüyorum." (Ö:17)

"Öğretmenlere bu konuda yeterli bilgi verilmiyor. Bu nedenle ortak bir tavır belirlenemiyor." (Ö: 20)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bir program verilip verilmediğine konusunda katılımcıların tamamı herhangi bir program verilmediği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili devletin yaklaşımına ilişkin 31 Temmuz 2012 tarihinde Suriyeli öğrencilerin eğitimine dair dönemin Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, derslerin kamplarda kendi

müfredatımıza göre Arapça verileceğini ifade etmiştir. Ayrıca “orada çocukların eğitimini ihmal etmemekle birlikte ailelerin Türkiye’de kalmalarını pekiştirecek bir tavırdan da uzak bir üslup içinde yapmaya çalışıyoruz” demiştir. Bu açıklamalardan Suriyeli öğrencilerin eğitiminin kamplara yönelik olarak hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bunu destekler mahiyette yaptığı bir diğer açıklamada Suriyeli çocuklara Türkçe öğretme gibi bir çabanın olmadığını ve misafir mantığıyla Suriye’deki durum düzelir düzelmez kendi ülkelerine döneceklerini beklediklerini ve dolayısıyla Suriyeli çocukların okula kayıt olması ve diploma almalarının düşünülmediğini söylemiştir. Bu açıklamalardan sonraki tarihlerde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimlerine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı 6 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde konu ile ilgili valiliklere genelgeler göndermiştir. Bu genelgelerin ilki kamp dışındaki Suriye vatandaşlarına yönelik tedbirleri; ikincisi ise, ülkemizde geçici koruma altında bulunan Suriye vatandaşlarına yönelik eğitim öğretim hizmetleri içermektedir (Seydi, 2014). 2014 yılında ise yayınlanan bir genelgeyle Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu projesi kapsamında Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretecek geçici süreli öğretmen alımına ilişkin bir duyuru yayınlanmıştır. Bu genelgelerin dışında pek çok açıklama daha yapılmıştır. Ancak öğretmenlerin gerek bu açıklamalardan gerekse bu genelgelerden yeterince tatmin olmadıkları ya da haberdar olmadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimini nasıl sürdürdüklerine dair görüşleri ise Tablo 3’te verilmiştir. Verilen cevaplar ve yüzdeleri aşağıdadır:

Tablo 3. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Verdiği Eğitim Şekilleri

Verilen Eğitimler	f	(%)
Aynı müfredatı uygulayanlar	7	35
Türkçe okuma-yazma verenler	5	25
Hiçbir şekilde anlayamadığını söyleyenler	2	10
Destek sınıfı kullananlar	1	5
Cevapsız	5	25

Verilen görüşler ışığında öğretmenlerin tamamı hiçbir program almadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu bu öğrencilere, diğer öğrencilere uyguladığı müfredatı uyguladığını söylerken, yapılan yorumlarda dil sorununu çözmek için ayrıca ilgilendiklerine ve anlamakta zorluk çektiklerine rastlanmıştır. Ayrıca araştırma sırasında öğretmenlerin ilk zamanlarda geçici bir durum olarak okullara yerleştirildiklerini zannettikleri ancak gerek sorunların hala devam etmesi gerekse de öğrenci sayısında artışın olmasıyla kalıcı olduklarını düşündükleri görüşlerine yansımıştır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise, destek eğitimden yararlandığını belirten bir bayan öğretmen bulunmasıdır. Bu öğretmenle aynı okulda görev yapan diğer 7 öğretmen ise, destek sınıfından hiç söz etmemiştir. Buradan hareketle aynı okul içinde dahi farklı uygulamaların olduğu sonucuna varılabilir. Dolayısıyla ülke içerisindeki farklı uygulamaların yanı sıra, il içerisinde aynı okulda bile farklı eğitim

verilebilmektedir. Öğretmenlerin kimisi kendi zamanlarından alarak, öğrencilere teneffüs aralarında Türkçe okuma ve yazma öğretimi sağlamaya çalışırken; kimi öğretmenler bu öğrencileri görmezlikten gelmektedir. Nitekim bir öğretmen görüşü, durumun ne kadar vahim olduğunu gözler önüne sermektedir:

“Hayır, bir program yok. Eğitimi akışına bıraktık. Arkadaşlarıyla bir öğrenirse öğrenir, öğrenmezse seneye Allah Kerim.” (Ö: 8)

Türkçe öğretmeye çalışan bir öğretmenin görüşü ise:

“Hayır, böyle bir program yok. Eğitimlerini ara sınıflar olduğu için Türkçe öğretimi için teneffüs aralarında okuma yazma etkinliği ile öğretmeye çalışıyorum.” (Ö: 12)

Bu sorudan hareketle önümüze çıkan sorun şudur: Eğitim politikası, bu öğrencilerin eninde sonunda ülkelerine geri dönecekleri mi yoksa Türkiye’de kalacakları şeklindeki varsayımı mı dayanacak? Çevre ülkelerde iç savaşın devamı düşünüldüğünde ve sayının giderek artarak Türkiye’ye yönelmeleri, burada insanların kalıcı olacakları yönünde bir izlenim yaratmaktadır.

Öğretmenlerin bir bilgi veya destek almamaları haricinde bu öğrencilerin devlet okullarına yerleştirilmesiyle ilgili yöneltilen 4. Soruda, eğitim politikasının yeterli olup olmadığına görüşleri Tablo 4’te gösterilmiştir:

Tablo 4. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarına Yerleştirilmesine Dair Bakış Açıları

Devlet Okullarına Yerleştirilmelerine Dair Görüşler	f	(%)
Doğru bulanlar	12	60
Kısmen doğru bulanlar	6	30
Doğru bulmayanlar	2	10

Tablodan anlaşıldığı kadarıyla öğretmenler söz konusu öğrencilerin devlet okullarına alınmasına olumlu bir yaklaşım içindedirler. Bu yaklaşımın geliştirilmesinde artık kalıcı olduklarının düşünülme başlamasının önemli bir payı vardır. Öte yandan Türkiye uyruğu ne olursa olsun tüm çocukların eğitim hakkı olduğunu savunan Çocuk Hakları Bildirgesi’nin altında imzası olan ülkelerden birisidir. Ayrıca UNICEF’in “Suriye’nin kayıp nesli” olarak tanımladığı bu çocuklar, topluma eğitildikleri takdirde olumlu ve üretken bir katkı sunabilecekken, aksi takdirde suça karışma ve toplumsal barış ve istikrarı tehdit etme gibi olumsuz ihtimalleri de taşımaktadırlar. Kaldı ki sayısı azımsanmayacak bir noktaya gelmiş bir topluluğun topluma entegrasyonu için de devlet okulları önemli bir işlevi yerine getirebilir (Kirişçi, 2014). Sorun yabancı uyruklu olarak adlandırılan kişiler açısından ele alındığında, 2013 tarihli Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu’nun (USAK) hazırladığı bir rapora (Güçer vd, 2013) göre, her şeyden önce bu kitlenin psikolojilerinin ülkelerinden zorunlu sebeplerle ayrılmış olmaları ve çoğunun da bir yakını kaybetmiş olmasının verdiği acıyla yaşamak zorunda kalması dolayısıyla farklı bir kültüre bir anda uyum sağlayamayacaklarıdır. Raporda normalleşme süreci olarak 3-5 ay arasında bir süreye ihtiyaç duyulduğu vurgulanmakta ve bu durumun

sığınma süresi uzadıkça başka sorunlara kapı açabileceğinden söz edilmektedir. Örneğin ilk olarak can güvenliği için sığınma ihtiyacıyla başlayan süreç, zamanla hayatlarını sürdürebilmek için diğer zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması beklentisine dönüşmektedir. Şayet hayat şartları yeterince iyi değilse bu insanlar, toplum nazarında potansiyel bir tehlike olarak görülmektedirler. İşsizlik, sosyal statü kaybı, sağlık ve eğitim problemleri mevcut travmayı biraz daha derinleştirmektedir. Yaşadıkları bölgelerde yerel halkla aralarında geçen olumsuzluklardan sonra gittikçe artan gerginlik ve geri gönderilmelerinin istenmesi, Birleşmiş Milletler prosedürlerine göre hemen mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla halkın bilinçlendirilmesi ve sürecin daha planlı ve organize bir şekilde sürdürülmesi önem arz etmektedir. Başlangıçta geçici bir durum olarak değerlendirilmiş olsa da artık kalıcı olabilecekleri düşünülmektedir. Öyleyse çeşitli şehirlere dağılan ve normalleşme sürecinin aşılına çalışıldığı bir ortamda, eğitim gibi son derece önemli bir konunun sorun olmaktan çıkarılıp toplumun menfaatine olacak şekilde yeniden planlanması ve programlanması büyük önem taşımaktadır. Mevcut eğitim politikalarının yeterli olmadığı sorulduğunda ise, katılımcıların %90 oranında yetersiz olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bu durumun nedeni hakkındaki görüşleri ise Tablo 5’de gösterilmiştir:

Tablo 5. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarına Yerleştirilmelerine Dair Eğitim Politikalarının Yetersizliğine Dair Öne Sürdükleri Nedenler

Yetersizlik Nedenleri	f	(%)
Öğrencilerin Türkçe bilmemesi	11	55
Eğitimin aynı sınıfta veriliyor olması	5	25
Politika oluşturulamaması	3	15
Cevaplamayanlar	1	5

Öğretmenlerin çoğu yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarına yerleştirilmelerini doğru bulsalar da, %95’i bu yerleştirme politikasını yetersiz görmektedir. Yeterli bulmamalarındaki en büyük neden olarak ise, öğrencilerin dil bilmemelerini göstermektedirler. Aynı sınıflarda eğitim verilmeli gerektiği şeklindeki yorumların altındaki temel neden de yine dil sorunu olarak gösterilebilir. Buradan çıkan sonuç ise, bu öğrencilerin herhangi bir uyum hazırlığına sokulmadan, bir başka deyişle Türkçe kursları verilmeden devlet okullarına yerleştirilmesidir. 2014 yılındaki genelge ise sorunu çözmede henüz yeterli olarak değerlendirilmemiştir.

İki öğretmenin 4. Soruya dair yorumu şöyledir:

“Yeterli bulmuyorum. Kucak açmamız güzel, okullara almamız güzel ama sonrasında uyum sorununu ve dil sorununu çözmek adına çalışmalar yapılmıyor.” (Ö: 14)

“Yapacak bir şey yok. Bizim görevimiz önümüze gelen her öğrenciye faydalı olmak. Ancak böyle hassas bir konuda bize yardımcı olacak ve özellikle çocukları dil sorununu çözecek çalışmaların yapılması şart.” (Ö: 16)

Genel bir bakışla yorumlar değerlendirildiğinde, bu öğrencilerin Türkçe öğrenme konusunda istekli olmasına rağmen, öğrencilere yönelik bir dil kursu verilmediği için sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ülkemizde kamp içinde eğitim gören öğrenciler ile bu öğrencilere yönelik geçici eğitim hizmeti sağlayan okullarda öğrenim gören öğrencilerin eğitimlerinin yanı sıra Halk Eğitim Müdürlükleri destekli Türkçe kurslara katılarak Türkçeyi öğrenmeleri uyum sağlama sürecini hızlandıracaktır.

Bir sonraki soruda ise, öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerden kaynaklı sorun yaşayıp yaşamadıkları sorgulanmıştır. Katılımcıların 1'i hariç geri kalanı sorun yaşadığını belirtmiştir. Ne tür sorun yaşadıklarına dair görüş bildirmeleri istendiğinde ise, elde edilen görüşler Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6. Sorun Yaşadığını Belirten Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlar

Yaşanılan Sorunlar	f	(%)
İletişim sorunu	12	60
Davranış bozukluğu	4	20
Araç gereç eksikliği	1	5
Mevcut programı yetiştirememe	1	5
Boşa zaman harcama	1	5
Okuldan sıkılma	1	5

Öğretmenlerin %95'i sorun yaşadığını belirtirken, yalnızca bir öğretmen sorun yaşamadığını belirtmiştir. Bu öğretmenin yorumu incelendiğinde, aslında öğretmenin sorun yaşadığı ancak özellikle dil sorunu nedeniyle bu öğrencilerin eğitimi için okullarda boşa zaman harcadığından ve sıkıldığından bahsetmiştir.

Öğretmenlerin yorumları genel olarak incelendiğinde ise, istenilen nitelikte bir eğitimin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin altyapı yetersizliği dolayısıyla hiçbir uğraşta bulunamamasından söz edilmekte ve bunun sonucu olarak da okuldan sıkılma ve davranışlarında hırçınlik ortaya çıkmaktadır. Nitekim sorun yaşamadığını belirten öğretmenin ifadeleri, yabancı uyruklu öğrencilerin mevcut problemler dolayısıyla okuldan sıkıldıklarını belirterek bu sonucu desteklemektedir. Belirtilen bütün sorunların temel nedeninin ise, iletişim eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. İletişim kuramayan bireyler zamanla hırçın tavırlar sergileyebilir; kendisine ve çevresine zarar veren davranışlarda bulunma eğilimine girebilir. Nitekim Türk Tabipler Birliği'nin Suriyeli mülteciler üzerine yaptığı bir araştırmada (Suriyeli Sığınmacılar Raporu, 2014) dil probleminin Suriyeliler için eğitimden, iş bulmaya, işte kalıcılıktan sosyal ilişkilere kadar hayatın pek çok alanında olumsuz etkilere yol açtığı tespit edilmiştir. Yapılan mülakatlarda bu durum şöyle ifade edilmiştir:

“Görüşme yapılan kadınların pek çoğu dil bilmedikleri ve çevreyi tanımadıkları için güvenlik nedeniyle sokağa çıkamamaktadırlar” (İstanbul'da yapılan görüşmeler)

“... Dil bilmedikleri için kendilerini ancak evden çıkmadıkları zamanda güvende hissediyorlar, aynı nedenden ötürü çocukları da dışarı çıkartmıyorlar” (İstanbul’da yapılan görüşmeler)

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimleriyle ilgili ifade edilen sorunlar üzerine, mevcut sorunları aşabilmek için nasıl bir yöntem izlenmeli şeklinde öğretmenlere yöneltilen soruya verilen yanıtlar Tablo 7’de verilmiştir:

Tablo 7. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitimlerine Dair Uygulanması Gereken Yöntemler

Önerilen Yöntemler	f	(%)
Türkçe Öğretimi	8	40
Ayrı sınıfta, ayrı müfredat	7	35
1. Sınıf eğitimi	1	5
Eğitim yılından önce, hızlandırılmış eğitim	1	5
Dil bilen öğretmenlerle eğitim	2	10
Grup çalışması	1	5

Öğretmenlerin çoğu, Türkçe öğretilmesi, ayrı ve yaşlarına uygun sınıflarda (akran eğitimi) ve onlara uygun müfredatla eğitim verilmesi yöntemlerini öne sürmüşlerdir. Nitekim ülkemizde, kamplar içinde, mülteci/sığınmacı öğrencilere açılan geçici eğitim merkezlerinde kendi yaş gruplarına göre ve kendi müfredatlarında eğitim verildiği görülmektedir (Dinçer vd., 2013). Dolayısıyla öğretmenlerin beklentisi, bu öğrencilerin öncelikle dil sorunlarının çözümüne dair plan yapılmasıdır.

Öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin diğer öğrencilerle ilgili gözlemlerinin sorgulandığı bir sonraki soruda ortaya çıkan sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir:

Tablo 8. Öğretmenlerin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin, Diğer Öğrencilerle İlişkileri Konusunda Gözlemlerine Dair Görüşleri

Belirtilen Gözlem Sonuçları	f	(%)
İletişim kuramıyorlar	8	40
Herhangi bir sorun yaşamıyorlar	7	35
Davranış bozukluğu gösteriyorlar	2	10
Dışlanıyorlar	2	10
Cevapsız	1	5

8 kişi iletişim kuramadıklarını, 7 kişi ise sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Daha önceki sorularda ifade edilen sorunların daha çok öğretmen öğrenci kaynaklı sorunlar olduğu gözlenmiştir. Örneğin “dil sorunu yaşıyoruz” diyen bir öğretmen, bu soruda şu cevabı vermiştir:

“Arkadaşlarıyla arası iyi. Oyun oynuyorlar.” (Ö: 8)

Aynı şekilde “Dil sorunu, dersten sıkılma, okula gelmek istememe” şeklinde sorun bildiren öğretmen, bu soru karşısında şu yorumu yapmıştır:

“Çocuk oldukları için konuştukları dil aynı, ‘ oyun dili ’ ilk zamanlar sıkıntı yaşasalar da sonra alışıyorlar.” (Ö: 14)

İfadelerden anlaşıldığı kadarıyla sıkıntılar daha çok öğretmenlerin kendi derslerini anlatamamasından kaynaklanmaktadır. Çocuklar ise kendi aralarında bağ kurmayı başarabilmektedirler. Ortaya çıkan diğer bir sonuç, bu öğrencilere Türkçe dil kursu ya da örgün eğitimde ek Türkçe öğretimi verilmedikçe uyum sorunu, davranış sorunları, kendini ifade edememekten kaynaklı suça meyletme ihtimalleri yükselmektedir. Öğrencilerin dil sorunu çözümlenmedikçe, diğer öğrencilerin de derste dikkatlerini dağıtıcı davranışlarda buldukları yorumuna rastlanmıştır. Bir öğretmenin görüşü şöyledir:

“Uyum sorunu yaşanıyor. Çocuk okula isteksiz geliyor. Derslerde dikkat ve ilgi dağıtıyor. Garip sesler çıkarıyor.” (Ö: 16)

Son olarak öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi hakkındaki önerileri alınmıştır. Verilen yanıtlar Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9. Öğretmenlerin Genel Olarak Bu Öğrencilere Verilmesi Gereken Eğitim Hakkındaki Önerileri

Öneriler	f	(%)
Dil kursları	6	30
Ayrı sınıf ve ayrı müfredat	5	25
Eğitim yılı öncesi hızlandırılmış kurslar	2	10
Dilini bilen öğretmenle eğitim	2	10
Aile eğitimi	2	10
Türkçe dil sınavı yapılıp, yeterliliğe bakılması	1	5
Çözümüne inanmayan	1	5
Cevapsız	1	5

Verilere bakıldığında, dil kursları ve ayrı sınıfta ayrı eğitim verilme önerilerinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenler dil kursları önerisini daha çok sunarken bayan öğretmenler ayrı sınıfta eğitim almaları yönünde öneri bulunmuşlardır. Bütün önerilerin temelinde ise Türkçe bilmemeden kaynaklanan dil sorununun yattığı açıktır.

Yorumlara bakıldığında öğretmenlerin 1. Sınıfa yerleştirilen öğrencilerde daha az sorun yaşadıkları görülmektedir. Çünkü 1. Sınıfta Türkçe okuma ve yazma öğretimi zaten verilmekte olup bu öğrencilerin de diğer öğrencilerle beraber Türkçe temeliyle beraber diğer derslerde de eğitim sağlayabildiği belirtilmiştir. Nitekim bu görüşe destek olarak bir öğretmenin görüşü şöyledir:

“Yabancı uyruklu bu öğrencilerin kimi 1. Sınıfta kimi 2. Sınıfta, kimi 3. Sınıfta, kimi 4. Sınıfta. Peki 3. ve 4. Sınıflara yerleştirilen öğrencilerle 3. Sınıf müfredatı, , 4. Sınıf müfredatı nasıl uygulanacak? Daha Türkçe bir kelime anlamayan, konuşmayan bu öğrenciye ben nasıl duyu organlarımızı veya çevremizdeki maddeleri veya diğer konuları anlatabilirim, öğreteyim? Fakat 1. Sınıfa gelen çocuklarımız bizim çocuklarımızla Türkçe okuma yazmayı çok güzel yapıyorlar. Çünkü sınıf arkadaşları da o düzeyde ve onun eğitimi verildiği için daha rahat Türkçe okuma yazmayı öğrenebiliyor...” (Ö: 5)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı uyruklu öğrenciler konusu, artık Türkiye eğitim sisteminin bir gerçeği haline dönüşmüştür. Başlangıçta geçici olduğu düşünülen ancak uluslararası gelişmeler sonucunda henüz tam anlamıyla olmasa da kalıcı veya uzun süreli olacakları aşikâr hale gelen insanların çocukları, devlet okullarına kabul edilmeye başlamıştır. Ancak devletin ve özelde Bakanlığın bu duruma hazırlıklı olmamasından dolayı bazı problemlerin yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Uygulanmakta olan mevcut politikaların yetersiz olduğu öğretmenler nazarında da dile getirilmiştir. Bu durum çözümlenmesi gereken acil bir durum haline gelmiştir. Bu nedenle yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili eğitim sisteminde uzun vadeli planlar yapılması zorunluluk arz etmektedir. Sinop ilinde 20 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ve katılımcı öğretmenlerin istek ve önerileri dikkate alınarak elde edilen veriler doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar hakkında şunlar söylenebilir:

Verilen yanıtlar incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrenci tanımları kısmen yeterlidir. Tanımlarda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan, dilimizi kullanmayan ifadeleri çoğunluktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimine dair bilgi ve destek almamaktadır. Bu durum yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimiyle ilgili ciddi bir boşluk ve ya bilgisizlik izlenimi vermektedir. Katılımcılara göre Sinop ili içerisinde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin kaderi kendilerine bırakılmıştır. Kendilerine İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden bir program verilmediği konusunda katılımcıların tamamı hem fikirdir. Milli Eğitim Bakanlığı, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimine ilişkin valiliklere genelge göndermesine rağmen, öğretmenler gerek genelgelerden gerekse açıklamalardan tatmin ya da haberdar değildir. İletişim kuramama neticesinde istenmeyen davranışların yoğunlaşmasını büyük bir sıkıntı olarak görmeleriyle birlikte, sorun yaşadığını belirten öğretmen oranı %95’tir. Öğretmenlerin %60’ı ise, söz konusu öğrencilerin artık kalıcı olduğu inancından yola çıkarak, devlet okullarına alınmasına olumlu yaklaşmıştır.

Özellikle son yıllarda Suriye’de yaşanan çatışmanın artmasıyla beraber, Suriye’den ülkemize giriş yapan kişilerin milyonları bulunmasıyla, Sinop ilinde de Suriyeli öğrencilerin buna paralel arttığı görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçları ülkemizde hızla artan Suriyeli sığınmacı/mülteci sayısına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Devlet yetkilileri ilk etapta Suriye’den gelen ani kitlesel göçün 3-5 ay içerisinde geri dönüşle sonlanacağını, fakat kendi topraklarına dönmelerinin artık uzun süre mümkün olmadığını ve dolayısıyla artık kalıcı bir takım politikalar üretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Çatışmaların bir türlü sona ermemesi de

ülkemize sığınan insanların ülkelerine yakın tarihte geri dönebilmelerinin mümkün olmadığını izlemekteyiz. Bu durumda mevcut şartları iyi analiz ederek en kısa sürede adaptasyon sürecinin aşılması ve sürecin lehimize çevrilmesi için ne yapılması gerektiğine dair politikaların üretilmesi acil ve zorunludur.

Bu sonuçlar dikkate alındığında çözüm önerileri olarak şunlar söylenebilir:

Her şeyden önce uygulanan tüm yöntemler bakanlık tarafından yayınlanan genelge ve yönergelerle yürütülmektedir. Bu durum yereldeki kamu görevlilerine büyük inisiyatif sağladığından şehirlere ve şehir içi okullara göre farklı uygulamalara rastlanmaktadır (Sakız, 2016). Bunun önüne geçebilmek için daha fazla ilde inceleme yapıp, ortak sorunlar ışığında ortak program hazırlanmalıdır. Ani göç artışının yaşanması nedeniyle acil durumlar için yasal bir düzenlemeye gidilmelidir (Mutlu, 2007). Yabancı uyruklu öğrenciler için kimi illerde uygulanan, Halk Eğitim ya da STK destekli Türkçe dil kursları, ülke geneline genel bir programla yaygınlaştırılmalıdır. Şiddet ortamında göç eden, dilini bilmediği bir ortama yerleştirilen çocukların istenmeyen davranışlarının önüne geçmek için uyum sağlama çalışmaları yapılmalı (Biggs, 1999), şiddetle olan deneyimleriyle baş etmeleri için psikososyal destek mekanizması geliştirilmelidir (Hayes ve Lin, 1994). Ülke genelinde sayısı milyonları bulan Orta Doğu'dan gelen ani göç baz alınarak Arapça ve Farsça gibi dilleri bilenlerden yardım alınmalıdır. Bunun için de üniversite ve müftülük gibi kurumlara danışılmalıdır. Öğretmenlere MEB bünyesinde travmatik yaşantının ve kayıpların kabullenilmesi, yaşla uyumlu rol ve etkinlik planlama, yürütme ve sözü edilen öğrencilerin eğitime katılımı konularında hizmet içi eğitim verilmelidir (Soyutürk, 2000). Türkçe eğitim ve anadilde eğitim arasında denge sağlanması açısından Türk hükümeti ve diğer paydaşlar arasında işbirliği yapılmalıdır. Uzun dönemde güvenlik açısından, kamp dışındaki eğitim yakından izlenmeli ve tüm yabancı uyruklu öğrencilere geçerli bir program uygulanmalıdır. Ayrıca eğitim konusunda uzmanların, öğretmen birliklerinin tecrübelerinin bir araya getirilmesi gerekir. Bunun sonucunda eğitim Türkçe ya da anadilde mi olması gerektiği, buna göre müfredat oluşturma ve öğretmenlere hizmet içi eğitim konularına kalıcı çözüm sağlanabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimiyle ilgili olarak, valiliklerin koordinasyonunda, Emniyet Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler, Milli Eğitim, Sağlık Müdürlükleri ve varsa Bölge Çalışma Müdürlüğü ve ilgili kuruluşlar ile Sivil Toplum Kuruluşlarının katılımı sağlanacak yılda en az bir defa toplantı düzenlenmelidir. Devlet okullarında eğitim sağlanacaksa ve ayrı sınıf ya da okullarda toplanmayacaksa, eğitim eşit ve etkili olması adına eğitim yılı öncesi veya hafta sonu Türkçe dil kursu ve hızlandırılmış temel bilgiler kursu sağlanmalıdır (Adıgüzel, 1994). Ve son olarak Türkçe dil kurslarına anne babalar da dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. S. (1994). *Türkmen Öğrencilerinin Türkiye Türkçesi Öğrenim Problemleri*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasa Dışı Göçmenler*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 686.
- Biggs, J. (1999). *Teaching International Students: Teaching For Quality Learning at University*. England: SRHE and Open University Press.
- Çağlar, A. (1997). Yeni Bir Göçmen Türü: Türk Üniversitelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Olmak. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi. Toplum ve Göç: 20-21-22 Kasım 1996-Mersin: Bildiri (152-162). Ankara: DİE ve Sosyoloji Derneği Yayını.
- Dağaşan, D. (1994). *Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nden (Azerbaycan-Özbekistan-Kazakistan) Gelen Öğrencilerin Türkiye Türkçesine İtibakta Karşılaştıkları Güçlükler*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diñer, O. B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. ve Özmenek Çarmıklı, E. (2013). *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü.
- Güçer, M., Karaca, S. ve Diñer, O. B. (2013). *Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması*. USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi. USAK Rapor No: 13-04.
- Hayes, R. L., and Lin, H. (1994). Coming to America: Developing Social Support Systems For International Students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*. 22/7-16.
- Amnesty International: Amnesty International Publications (2009). *İki Arada Bir Derede*. International Secretariat Peter Benenson House 1 Easton Street London. United Kingdom.
- Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin "Suriyeli Mülteciler" Sınava*. Çev.: Sema Karaca. Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK). Ankara.
- Kvale, S. (1996). *Inter Views: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Mutlu, S. (2007). *Türkiye'de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*, (2. Edition). Sage Publications. London.
- TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu (2012). *Sakarya İlinde Serbest İkamete Tâbi Sığınmacılar Hakkında İnceleme Raporu*. 24. Dönem 3. Yasama Yılı. s. 3.
- Sakız, H. (2016). Göçmen Çocuklar ve Okul Kültürleri: Bir Bütünleşme Önerisi. *Göç Dergisi*. C. 3 Sayı: 1. ss. 65-81.
- Seydi, A. R. (2014). "Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar". *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Nisan 2014. Sayı: 31. ss. 267-305.

Soyutürk, M. (2000). *Balkan Ülkelerinden Eğitim-Öğretim İçin Gelen Öğrencilerin (Batı Trakya Örneği) Sosyal Yapıya Uyumları*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu (2014). Yayına Hazırlayanlar: TTB Sağlık ve Politika Çalışma Grubu ve TTB Halk Sağlığı Kolu ile birlikte Dr. Mehmet Zencir ve Dr. Aslı Davas. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

Wiersma, W. (1995). *Research Methods in Education: An Introduction*. (6. Edition), Mass: Allyn and Bacon, Boston.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://gusam.org/suriyeli-yabancilarin-yasal-statusu/> 12.01.2014 tarihinde edinilmiştir.

http://denizli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/24023256_201421saylgenelge.pdf
06.04.2015 tarihinde edinilmiştir.

<https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20150209111636-webformatisuriyedenturkiyeyenufushareketleri.pdf>, 06.04.2015 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.dunyabulteni.net/servisler/haberYazdir/221066/haber>, 16.04.2015 tarihinde edinilmiştir.

<http://www.sabah.com.tr/egitim/2012/09/28/ogretmen-atamalariyla-ilgili-kritik-aciklama>,
16.04.2015 tarihinde edinilmiştir.